

ОПТИМІЗАЦІЯ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ, ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОДУКЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

УДК 338.001.36

Дудніков М. М., студент 4 курсу
факультету економіки і права
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

На сьогодні особливо гостро постає питання ефективного й раціонального використання ресурсів сільськогосподарських господарств, що в першу чергу підвищує конкурентоспроможність вітчизняної продукції.

Прибуток підприємства залежить від двох показників: ціни продукції і витрат на її виробництво. Найкращий спосіб збільшити прибутки – це знизити витрати на виробництво продукції (робіт, послуг) та встановити оптимальну ціну на товар [1]. В ринковій економіці, де ціни формуються під впливом гострої конкурентної боротьби, із сукупності факторів, що визначають конкурентоспроможність підприємства, чільне місце належить виробничим витратам. Зниження витрат в таких умовах стає ледь не головним джерелом збільшення прибутку. Це досягається шляхом економії витрат праці, матеріалів, сировини, енергетичних ресурсів, кращого використання обладнання.

Метою даної наукової статті є визначення резервів оптимізації витрат на виробництво пшениці, як фактору формування конкурентоспроможності продукції підприємства в сучасних умовах функціонування сільськогосподарських товаровиробників.

Конкурентоспроможність підприємства – це здатність забезпечувати випуск і реалізацію конкурентоспроможної продукції, яка у свою чергу максимально задовольняє потреби споживача та забезпечує прибутковість за умов конкурентного ринку. Конкурентоспроможна продукція є такою при наявності сукупності конкурентних переваг, що характеризується як «продуктивність використання ресурсів» та

встановлення оптимальної ціни, де критерієм є рентабельність виробництва [2].

Сільське господарство відіграє важливу роль у зміцненні економіки країни, підвищенні життєвого рівня населення і розв'язанні соціально-економічних проблем. Розвиток аграрної галузі, що є однією з найбільш важливих в економіці України, потребує якісних перетворень, спроможних забезпечити підвищення конкурентоспроможності виробництва та продовольчу безпеку держави [3].

Зерновий ринок завжди був і залишається основною галуззю аграрного сектору економіки України, яка забезпечує не тільки продовольчу безпеку держави, а й експорт агропродовольчої продукції. Серед найважливіших зернових культур озима пшениця за посівними площами займає в Україні перше місце і є головною продовольчою культурою [4].

У даній роботі пропонується розглянути спосіб підвищення конкурентоспроможності ДП ДГ «Елітне» через дослідження ефективності витрат на виробництво продукції. Це підприємство спеціалізується на виробництві та реалізації сільськогосподарської продукції пшениці у Харківській та суміжних областях.

У ході дослідження було проведено групування сільськогосподарських підприємств, що вирощують та реалізують продукцію пшениці, за величиною витрат на 1 га, на чотири групи.

На 2015 рік, у Харківській області налічується 457 сільськогосподарських підприємств, які займаються виробництвом даного виду продукції. Були взяті саме такі інтервали обсягів витрат, оскільки результати дослідження будуть точнішими й похибка у різниці між кількістю підприємств у кожній групі не значна (табл. 1).

Отже, аналізуючи дані табл. 1, можна стверджувати, що у першій групі, де величина витрат на 1 га становить від 2000 до 4000 грн., знаходиться 131 підприємство. Середній рівень рентабельності набув найвищого значення і становить 53,7 %. Позитивного значення результативний показник набув у другій групі, яка складається з 124 підприємств. В даному випадку, при витратах на 1 га у розмірі від 4001

до 5000 грн. середній рівень рентабельності становить 47,2 %. Підприємства які витрачали від 6001 до 9000 грн. на 1 га посівів, мають значно нижчий рівень рентабельності – 21,6 %. В даному випадку виробничі витрати становлять аж 7210,50 грн. на 1 га, а маса прибутку – 1559,40 грн. До третьої групи увійшло 109 підприємств, що на 1 га витрачали від 5001 до 6000 грн.

Таблиця 1

Групування сільськогосподарських підприємств Харківської області за витратами на 1 га зібраної площі пшениці (2015 рік) [5]

Групи підприємств за величиною витрат на 1 га, грн.	Кількість підприємств у групі	Виробничі витрати на 1 га, грн.	Площа посівів на підприємство, га	Урожайність, ц/га	Ціна 1 ц, грн.	Виробничі витрати на 1 ц, грн.	Повна собівартість 1 ц, грн.	Величина прибутку на 1 ц, грн.	Величина прибутку на 1 га, грн.	Рівень рентабельності 1 га (збитковості), %
I – 2000,0-4000,0	131	3350,5	440,1	37,9	162,9	84,25	115,45	47,45	1797,8	53,7
II – 4000,1-5000,0	124	4445,7	529,6	48,0	171,16	104,69	127,51	43,65	2094,6	47,2
III – 5000,1-6000,0 у т.ч. ДП «Елітне»	109	5512,9	605,5	51,2	177,6	111,11	135,70	41,9	2143,7	38,9
IV – 6000,1-9000,0	93	7210,5	669,9	56,3	179,24	134,39	151,56	27,68	1559,4	21,6
У середньому	457	4681,6	524,5	48,6	172,73	103,66	122,31	50,42	2450,8	52,4

Рівень рентабельності у даній групі є дещо нижчим ніж у попередніх і становить 38,9 %. Варто відзначити, що з ростом витрат на 1 га, середня урожайність також зростає прямо пропорційно із цінами. Але, за рахунок таких факторів як високий ступінь зносу обладнання, значні витрати на послуги сторонніх організацій – ціна на продукцію та її собівартість не були у повному сенсі розуміння «конкурентоспроможними», а тому прибутки дещо нижчими.

Після проведених розрахунків можна стверджувати, що досліджуване підприємство ДП ДГ «Елітне» входить до третьої групи підприємств Харківської області за витратами на 1 га.

Невід'ємним етапом дослідження є порівняння результативних показників ДП ДГ «Елітне» із іншими 109 підприємствами, які належать до третьої групи витрат на 1 га. Завдяки цьому, можна виявити резерви підвищення конкурентоспроможності продукції з точки зору оптимізації ціни та зниження виробничих витрат з метою покращення ефективності виробництва (табл. 2).

Таблиця 2

Порівняльна характеристика ключових показників ефективності витрат ДП «Елітне» із іншими господарствами Харківської області

Групи підприємств за величиною витрат на 1 га, грн.	Виробничі витрати на 1 га, грн.	Площа посівів на підприємство, га	Урожайність, ц/га	Ціна 1 ц, грн.	Виробничі витрати на 1 ц, грн.	Повна собівартість 1 ц, грн.	Величина прибутку на 1 ц, грн.	Величина прибутку на 1 га, грн.	Рівень рентабельності 1 га (збитковості), %
III – 5000,1-6000,0	5512,9	605,5	51,2	177,6	111,11	135,70	41,9	2143,7	38,9
ДП ДГ «Елітне»	5367,8	435	39,6	138,9	135,20	141,9	6,17	383,9	7,2
Абсолютне відхилення	-145,1	-170,5	-11,6	-38,7	24,09	6,2	-35,7	-1759,8	-31,7
Відносне відхилення, %	-2,6	-28,2	-22,7	-21,8	22,1	4,6	-85,3	-82,1	-

Отже, аналізуючи результати порівнянь у табл. 2, можна зробити висновок, що ДП ДГ «Елітне» має значний потенціал для розвитку та покращення своїх виробничих та фінансових можливостей, оскільки різниця у кінцевих показниках значна. Ціна на продукцію досліджуваного господарства менша на 21,8 % від можливої, за рахунок дуже скрутного фінансового положення підприємства, а відповідно маленької націнки на вартість реалізації. Тому що необхідною умовою виживання слугував

процес збуту як вирощеної продукції так і залишків готової продукції з минулого періоду. Урожайність менша на 22,7 %, що негативно відбивається на ефективності витрат та динаміки валового збору. Незважаючи на сприятливі погодні умови, основною причиною низької урожайності є використання застарілої технології вирощування та наявного на підприємстві дуже високого ступеню зносу обладнання.

Виробничі витрати вище загальних витрат по групі на 21,8 %. Така негативна тенденція пов'язана із дуже високим рівнем зносу обладнання, високих амортизаційних відрахувань та використанням послуг сторонніх організацій, що передбачається застарілою технологією виробництва.

Підбиваючи підсумки, можна стверджувати, що за рахунок негативної тенденції впливу від'ємної динаміки вищеперерахованих факторів, виробничі витрати не є достатньо ефективними, що зводить значення фінансових показників до мінімуму – фінансовий результат на 1 га посівів – 7,2 %, що менший за потенційно можливий на 31,7 %. Саме тому, підприємство вимушене ставити мінімальні ціни для максимальної реалізації залишків, а не оптимальні ціни, що дозволили б господарству підвищити рівень конкурентоспроможності продукції пшениці. Отже, дана проблематика є актуальною на підприємстві і вимагає безпосереднього втручання та змін у ліпшу сторону.

Література

1. Войнаренко М.Р. Економічна конкурентоспроможність та інвестиційна привабливість України / М.Р. Войнаренко, О.Т. Фурманюк. // Економіст. – 2011. – №12. – С. 28-35.
2. Гохберг Г.К. Формування стратегії досягнення високої конкурентоспроможності підприємства / Г.К. Гохберг, Л.В. Чернеч. – Суми: Економіст, 2011. – 279 с.
3. Андрійчук В. Г. Капіталізація сільського господарства: стан та економічне регулювання розвитку / В.Г. Андрійчук. – Ніжин: Аспект-Поліграф, 2010. – 314 с.

4. Тельник. С.І. Технологія виробництва продукції рослинництва [Електронний ресурс] / С.І. Тельник, О.Д. Муляр, М.Й. Кочубей, П.Д. Іванцов // Режим доступу до ресурсу: http://www.agroosvita.com/sites/default/files/libery/TVPPT/OA_2.pdf.

5. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://ukrstat.gov.ua/>

Науковий керівник

ст. викладач

Запащук Л.В

Опубліковано в авторській редакції